

Täysistunto

Tiistai 8.11.2022 klo 14.03—19.28

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta annetun lain, valtion etuusto-oikeudesta eräillä alueilla annetun lain ja etuustolain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 222/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään puolustusvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Kaikkonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.04 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kiinteistöomistuksen valvontaa koskeva lainsäädäntö on ollut voimassa kohta kolme vuotta. Nyt tähän lakiin ollaan tekemässä tarpeellisia tiukennuksia. Kyseessä on kansallisen turvallisuuden kannalta merkittävä esitys. Lakimuutokset valmisteltiin poikkeuksellisen nopeasti poikkihallinnollisena yhteistyönä. Työtä edelsi puolustusministeriön selvitys valvontalainsäädännön toimivuudesta puolustusvaliokunnalle viime joulukuussa. Haluan antaa kiitoksen kaikille työhön osallistuneille ministeriöille nopeasta valmistelusta.

Puolustusministeriössä tehtävän kiinteistöomistuksen valvonnan lähtökohta on ollut, että EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tuleva kiinteistöomistus ei saa uhata maanpuolustusta, rajaturvallisuutta tai huoltovarmuutta. Lupalakiin esitetään nyt uudeksi kriteeriksi kansallista turvallisuutta, eli lain soveltamisalaa laajennetaan. Lisäksi esitetään, että lupahakemus voitaisiin hylätä, jos hankittava kiinteistö ei todellisuudessa soveltuisi hakijan ilmoittamaan käyttötarkoitukseen. Puolustusministeriö saisi laajemmat tiedonsaantioikeudet ja oikeuden selvittää nykyistäkin laajemmin kiinteistönhankinnan rahoituksen ja sen alkupeuran. Näin ministeriö voisi itsenäisesti selvittää, mikä taho on kiinteistön todellinen vallankäyttäjä. Samalla voitaisiin puuttua paremmin myös tilanteisiin, joissa käytetään tai yrittää käyttää bulvaania.

Valtion etuustolain osalta esitetään, että valtiolla olisi etuusto-oikeus kiinteistöihin, jotka sijaitsevat enintään 1 000 metrin etäisyydellä Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen kohteista, siten että näiden kohteiden ympärillä huomioitaisiin myös kansallinen turvallisuus. Määräaikaa valtion etuusto-oikeuden käyttämisen päättämisestä pidennettäisiin kolmesta neljään kuukauteen.

Arvoisa puhemies! Euroopan turvallisuustilanne jatkuu jännitteisenä. Siksi on tärkeää, että EU- ja Eta-alueen ulkopuolista kiinteistöomistuksen valvontaa tiukennetaan nyt. La-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2022 vp

kiin tehdään nyt kiireellisimmät ja tärkeimmät muutokset, jotka voitiin valmistella niin, että ne ehtivät voimaan vielä tällä vaalikaudella. Se on toki eduskunnasta kiinni, mutta mahdollista sen kyllä pitäisi ilman muuta olla. Selvitämme myös lain jatkokehitystarpeita.

Puolustusministeriössä käynnistettiin jo viime helmikuussa tutkimushanke, jossa tarkastellaan muita kiinteän omaisuuden hallinnan muotoja, kuten asunto-osakkeita ja vuokraamistoimintaa. Tämä hanke valmistuu viimeistään helmikuun lopussa. Lisäksi puolustusministeriö on asettanut viime viikolla kiinteistökaupan lisärajoituksia selvittävän työryhmän, jonka ensimmäinen kokous oli eilen maanantaina. Venäläisten tekemään kiinteistökauppaan kohdistuvia lisärajoituksia käsittelevä mietintö valmistuu jo ensi kuussa ja muita lisärajoituksia koskeva mietintö helmikuun lopussa. Työryhmä tulee selvittämään myös Venäjän kansalaisten kiinteistöhankinnan lisärajoituksia, mukaan lukien täyskieltoa. Vaikka puolustusvaliokunta ei omassa lausunnossaan nostanut esiin kansalaisuuteen perustuvia lisärajoituksia tai täyskieltoa, katsoin, että meidän on hyvä selvittää lisärajoitusten ja myös tällaisen täyskiellon tarpeellisuutta ja toteuttamismahdollisuuksia.

Arvoisa puhemies! Kansallisesta turvallisuudesta on pidettävä hyvää huolta aina ja varsinkin tällaisina aikoina. Haavoittuvuudet on tunnistettava, ja ne on paikattava. Sinisilmäisiä emme saa olla emmekä ole. Vaikka turvallisuustilanne on vakava, haluan muistuttaa, että meillä pitää olla malttiakin matkassa. Viranomaiset kyllä valvovat epäilyttävää toimintaa, ja työkalut siihen puuttumiseksi ovat olemassa. Samalla on hyvä muistaa, että oikeusvaltiossa päätöstemme on perustuttava aina faktoihin. Suomessa on laaja maassa pysyvästi asuvien venäläisten yhteisö, jolla on oikeus kattoon päänsä päälle. Vaikka otamme turvallisuutemme erittäin vakavasti, kansalaisuuteen perustuvaa vainoa tähän maahan ei saa syntyä. On myös pidettävä mielessä, että Suomen venäjänkieliset eivät ole mikään yhtenäinen ryhmä esimerkiksi suhtautumisessa Venäjän nykyjohtoon toimintaan. Tasavallan presidentti Niinistö totesi eilen hyvin puheessaan, että uhkakuvien tunnistamisen on oltava työkalu, ei itsetarkoitus. [Timo Heinonen: Viisas presidentti!] Tämän vuoksi on hyvä pitää pää kylmänä ja tehdä huolellista virkavalmistelua, jossa katsotaan tarve ja mahdollisuudet uusille tiukennuksille. Siksi olen asettanut tämän työryhmän, joka kuulee työssään myös muita turvallisuusviranomaisia.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä: Nämä selvitykset ja työryhmät ovat vain osa siitä työstä, jota puolustusministeriössä tehdään. Kiinteistöomistusten valvontaa tehdään koko ajan osana ministeriön arkista työtä, ja samalla valvontaa ja sen keinoja pyritään kehittämään kaiken aikaa.

Lisäksi — viimeisenä huomiona — todettakoon, että ulkomaisia kiinteistökauppoja tarkasteltaessa on hyvä huomioida, että valtioneuvoston päätös tältä syksyltä kiristää viisumikäytäntöjä on jo vähentänyt huomattavasti lupaharkintaan tulevien kauppojen määrää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiuru.

14.10 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Kansainvälinen turvallisuuspoliittinen tilanne on kiristynyt. Viimeistään Krimin miehitys 2014 muistutti, että kasakka ottaa irti kaikesta, mikä irti lähtee.

Tämän vuoden helmikuussa alkanut Venäjän hyökkäys Ukrainaan on jatkoa kehitykselle, joka oli jatkunut jo pitkään. Venäjän intressi on palauttaa suurvalta-asemansa, jonka se menetti Neuvostoliiton romahdettua. Maantieteellisen kokonsa ja ydinaseidensa näkökul-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2022 vp

mista se on toki edelleen suurvalta, mutta muiden muuttujien osalta ei niinkään. [Ben Zyskiewicz: On se valehtelun suurvalta!] — Ja korruption.

Suomi poisti ulkomaalaiskauppojen luvanvaraisuuden tammikuussa 2000, minkä jälkeen tie oli vapaasti auki esimerkiksi venäläiselle maa- ja kiinteistöostajalle. Usko rauhanomaiseen kehitykseen oli Suomessa vahva. Venäläiset ovat sen jälkeen ostaneet maa-alueita sekä kiinteistöjä Maa-, Ilma- ja Merivoimien tukikohtien läheisyydestä eri puolilta Suomea. Kauppoja on tehty ilmavalvonta- ja lennonjohtojärjestelmien, tutka-aseman, räjähdäinevarikon, ammusvälinevaraston ja ilmasotaharjoitusalueen naapurustossa. Venäläisomisteisia kiinteistöjä löytyy kaikkien sotilaslentokenttien kyljestä. Maata ja kiinteistöjä on hankittu venäläisomistukseen myös huoltovarmuuden kannalta merkittävien tietoliikennemastojen ja sähköjakelun kantaverkon lähialueelta sekä tie- ja raideliikenteen solmukohdista. Puolustusministeriön mukaan venäläiset omistavat Suomessa noin 3 000 kiinteistöä. Näistä isolla osalla on yhteys Kremliin ja Vladimir Putiniin.

Vuoden 2020 alusta lähtien lainsäädäntöämme muutettiin riskeihin havahtumisen myötä. EU:n sekä Eta-alueen ulkopuolelta tulevan henkilön on täytynyt saada kiinteistölleen Suomesta lupa puolustusministeriöstä.

Puolustusvaliokunta esitti mietinnössään, että uuden sääntelyn toimivuutta on arvioitava kahden vuoden kuluessa. Arviointi johti tänään käsiteltävään hallituksen esitykseen.

Arvoisa puhemies! Oma yhteiskuntamme perustuu luottamukselle. Se johtaa helposti hyväuskoisuuteen, naiiviuteen ja sinisilmäisyyteen, kun arvioimme muiden maiden tarkoituksia. On hyvä, että olemme heränneet realismiin. Raudalla ja verellä pyritään edelleen ratkaisuihin, halusimme tai emme.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että viranomaisilla on hyvä tilannekuva riskitekijöistä ja käytössään riittävä keinovalikoima, jolla voidaan ehkäistä ja puuttua kansallista turvallisuutta vaarantaviin kiinteistöhankintoihin. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta ja valtion etuusto-oikeudesta on siksi kannatettava. Lupalakeja on siis tarkennettava ja kiristettävä, ja myös jatkotyölle on tilaa, kuten ministeri Kaikkonen totesi.

Esityksessä on kuitenkin puutteita, eli se ei ole tällaisenaan riittävä. Se ei puutu asunto-osakeyhtiöiden ostamiseen tai vuokraamiseen eikä kiinteistöjen vuokraamiseen. Huomioita pitäisi myös kiinnittää takavuosien kauppoihin. Jo tehtyjen, kansallisen turvallisuuden kannalta arveluttavien kiinteistökauppojen läpikäymiseen ei ole löytynyt riittäviä työkaluja.

Yhteenvetona, arvoisa puhemies: esitys on oikeansuuntainen, mutta riittämätön.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinonen.

14.15 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri, hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Ministeri Kaikkonen, te teette jälleen hyvää työtä. Tämä esitys on hyvä ja kannatettava, ja tämä vie tilannetta oikeaan suuntaan.

Kyselytunnilla torstaina 26.2.2009 kysyin maan myymisestä ulkomaalaisille strategisesti merkittävistä kohteista. Kysyin kyselytunnilla: ”Maan myyminen ulkomaalaisille on herättänyt Suomessa voimakasta keskustelua viime vuosina ja viime vuonna erityisesti. Tähän keskusteluun tuli aivan uudenlainen lähestymiskulma eilen, kun kävi ilmi, että Puolustusvoimien strategisesti merkittävien teleliikennemastojen läheisyydestä on maata myyty ulkomaalaisille toimijoille.” Kysyin, onko hallituksen mielestä tarpeen alkaa uudel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2022 vp

leen arvioida maanmyyntioikeuksia strategisesti merkittävien kohteiden läheisyydestä — näin helmikuussa 26. päivänä vuonna 2009.

Tein jatkokysymyksen ja ehdotuksen: ”Kaavoituksella voitaisiin tällaisia strategisesti merkittäviä kohteita mahdollisesti sulkea maanmyynnin ulkopuolelle, mutta toisaalta herää myös kysymys siitä, onko joitakin muita kuin puolustuksellisesti tai muista näkökulmista merkittäviä kohteita, joiden lähialueilta tulisi rajoittaa maanmyyntioikeutta. Tämä olisi mielenkiintoinen asia kuulla. Toisaalta, onko tässä kyseisessä asiassa, joka eilen — 25.2.2009 — nousi esille, olemassa esimerkiksi viestinnän kannalta sellaisia haasteita, kun myydyt alueet ovat nimenomaan tele- ja tietoliikennemastojen lähellä?” Tässä salissa ja tämän salin ulkopuolella minua syytettiin pelottelusta, russofobiasta ja monesta muusta. [Ben Zyskowiec: Olitte aikaanne edellä!]

Tästä keskustelusta on siis kulunut pian 14 vuotta. Sen jälkeen olen pitänyt esillä aihetta 2009, 2011 ja sen jälkeen lukuisia kertoja niin täällä salissa, eduskunnan toimenpitein kuin myös puolustus- ja ulkoasiainvaliokunnissakin. Tuosta puheesta kymmenen vuotta myöhemmin asiaan valmisteltiin rajoittavaa lainsäädäntöä, joka hieman ratkaisi ongelmaa. Ongelmahan oli syntynyt 1990-luvun lopulla sinisilmäisyyden ja vääränlaisten tulevaisuudenarvioiden myötä. Vihreiden ympäristöministeri Satu Hassi oli esitellyt lain ulkomailla asuvien ja ulkomaisten yhteisöjen kiinteistöhankintojen valvonnasta annetun lain kumoamisesta, ja se astui voimaan vuoden 2000 alussa. Näin poistui aina vuodesta 1939 voimassa ollut laki, missä maanomistus piti sisällään kansalaisuuteen perustuneen kattavan lupamenettelyn.

2000-luvulla vuosittain on tehty noin 500—700 kiinteistökauppaa, joissa ulkomaalainen on ostajana — valtaosa tavallisia, hyvinkin tervetulleita kauppia, mutta kyseenalaista huolta herättäviä, hämmäntäviä ja jopa turvallisuuttamme uhkaavia kauppia on ollut määrältään myös kasvavasti. Itse asiassa minusta jopa suurempi ongelma on se, mihin kiinteistöjä käytetään, mihin rakennuksia käytetään tai maita myydään kuin se, kenelle niitä myydään.

Tämän edellisen tiukennuksenhan sai silloin 2015 liikkeelle tapahtuma, jossa Venäjän valtiollinen kaasuyhtiö Gazprom halusi ostaa maa-alueen Taipalsaareltä Puolustusvoimien harjoitusalueen vierestä 2015. Myöhemmin kiinteistön osti Metsähallitus, joka myönsi sen Puolustusvoimien käyttöön — ongelma silloin ratkesi. Tällä lainsäädännöllä haluttiin silloin tiukentaa EU- ja Eta-maiden ulkopuolisten kiinteistökauppia Suomessa. Niihin tämän jälkeen tuli hakea lupa puolustusministeriöltä. Hakemuksen yhteydessä viranomaiset saivat tietoja ostajasta ja ostotarkoituksesta.

Helmikuussa tänä vuonna vaadimme, että hallitus ryhtyisi tarvittaviin toimiin myös jo aiemmin tehtyjen venäläisten maa- ja kiinteistökauppojen kumoamiseksi. Teimme tämän esityksen kollegani, edustaja Kinnusen kanssa. Marinin hallituksen olisi meidän mielestä ollut jo silloin ja viimeistään nyt etsittävä keinot muun muassa Tikkakosken, Kauhavan, Kuoreveden ja Rissalan kaltaisten kohteiden läheisyydessä olevien kauppojen purkamiseksi. Ei tällainen venäläinen sijoitustoiminta ole sattumaa, ja se on saanut jatkoa liian pitkään liian vapaasti — nykyään näyttää jatkuvan niin sanottujen kultaisten passien omistajien kautta, ja nyt olisi ryhdyttävä toimeen, ja kiitos ministeri Kaikkonen, että tässä nyt toimeen tartutaan.

Sotilastiedusteluhan on seurannut ulkomaista kiinteistöomistusta meillä jo 2000-luvun alusta alkaen, ja näitä toimenpiteitä pystyttiin vahvistamaan myös sotilastiedustelulailla. Ennen ongelmana oli se, että normaalioloissa kiinteistöjen todellinen käyttötarkoitus voi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2022 vp

tiin tehokkaasti selvittää vain rikosepäilyn kautta. Sotilastiedustelu antoi mahdollisuuden seurata näitä tilanteita myös tehokkaammin.

Itse ajattelen niin, että strategisia paikkoja ei pitäisi myydä lainkaan. Itse asiassa ei oleellista ole se, kuka kiinteistön omistaa, vaan se, mihin kiinteistöä käytetään. Ja tämä ei poistu tällä, että me tiukennamme myyntiä — ehkä se helpottaa sitä, mutta se ei poista ongelmaa. Monissa tapauksissa ostaja on ollut venäläinen, mutta minusta siis oleellisinta on se, että tällaisia strategisesti merkittäviä paikkoja ei myydä kenellekään pois valtion hallinnasta. Omistaja on loppupelissä siis toissijainen, sillä valtion hallinnasta poismyyty kohde voi siirtyä yrityskauppojen tai muiden järjestelyjen kautta eteenpäin. Nyt on syytä siis minun mielestäni käynnistää, tai tehostaa, perusteellinen selvitys 2000-luvulla tehdyistä kohteista — muun muassa linkkitornien läheisyydestä, liikennereittien, vesireittien ja varuskunta-alueiden läheisyydestä. Voi olla tarpeen ryhtyä toimenpiteisiin osan palauttamiseksi valtion hallintaan.

Tässä lainsäädännössä, jonka ministeri Kaikkonen esitteli, on tuo kilometrin vaade. Voi olla, että täytyy arvioida, onko se riittävä. Ja ministeri nosti esille myös täyskiellon. Sen yhtenä vaihtoehtona voi olla myös vastavuoroisuusperiaate, jos se törmää vaikkapa meillä tuttuun vahvaan perustuslain tulkintaan.

Arvoisa puhemies! Minun mielestäni [Puhemies koputtaa] tämä esitys on hyvä. Tämä menee oikeaan suuntaan, mutta tulemme tarvitsemaan vielä lisätoimenpiteitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiviranta.

14.22 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Viihdyn paremmin nykyisyydessä kuin historian, vaikka ansiokkaassakin, kertaamisessa. On erittäin tärkeää, että tätä valtion etuosto-oikeutta nyt laajennetaan kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi. Näinä aikoina on oltava äärimmäisen tarkkana siitä, että lainsäädännössämme ei ole hybrdivaikuttamisen mahdollistavia heikkoja kohtia. Kiinteistökaupat lähellä Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen tarpeisiin osoitettuja alueita ovat potentiaalisesti kansallista turvallisuutta vaarantavia, ja niihin valtiolla tulee olla mahdollisuus puuttua. Myös etäisyysmääritelmän muuttaminen 500 metristä 1 000 metriin Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen käytössä olevista kohteista on tarpeellista kansallisen turvallisuuden nimissä.

Tämä laki toki saisi olla jo voimassa, mutta on hyvä, että nyt tiedetään sen tulevan voimaan ensi vuoden alusta ja että mahdollisia jatkotoimiakin arvioidaan, kuten ministeri äsken kertoi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Koponen, Ari.

14.23 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Aivan kuten täällä on kuultu, liian sinisilmäisyyden on loputtava. Ja tämä on hyvä alku, suunta on oikea. Venäläiset eivät huvikseen osta maata Suomelle strategisten alueiden läheltä.

Esityksessä ehdotetaan kiinteistönomistuksen valvontaa koskevaan lainsäädäntöön muutoksia, joista yksi hyvinkin keskeinen muutos on lisäys juuri lupalakiin. Tällä hetkellä lupa kiinteistöhankinnoille voidaan myöntää, jos hankinnan ei arvioida vaikeuttavan maanpuolustuksen järjestämistä, alueellisen koskemattomuuden valvontaa ja turvaamista eikä rajavalvonnan, rajaturvallisuuden tai huoltovarmuuden varmistamista. Jatkossa esityksen mukaisesti yhtenä kriteerinä edellä mainittujen lisäksi olisi kansallinen turvallisuus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2022 vp

Tämä lisäys ja muutkin esitetyt muutokset ovat erittäin kannatettavia ja parantavat Suomen ja suomalaisten turvallisuutta. Tulevaisuudessa pystymme siis laajemmin estämään ennen kaikkea venäläisten maakauppoja, jotka voidaan kieltää subjektiivisemmin perustein vetoamalla kansalliseen turvallisuuteen. Tämä on hyvä alku.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tynkkynen.

14.24 Sebastian Tynkkynen ps: Kunnioitettu herra puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys, joka toisi kaivattuja tiukennuksia ulkomaalaisten tekemiin kiinteistökauppoihin. Niihin liittyy todellinen uhka kansalliselle turvallisuudelle, joten tiukennusten tarve lienee kaikille selvää.

Jatkossa puolustusministeriö voisi antaa kielteisen päätöksen lupaa hakevalle ulkomalaiselle, jos hankittava kiinteistö ei sovellu ilmoitettuun käyttötarkoitukseen. Kielteinen päätös voitaisiin antaa myös, jos henkilö on saanut karkotuspäätöksen ja on maassa laittomasti. Luvan myöntämisen edellytyksiin lisättäisiin, ettei hankinta saa uhata kansallista turvallisuutta. Ihmetystä näissä kohdissa aiheuttaa ainoastaan se, että näin ilmiselvät ehdot eivät jo alun alkaen olleet kirjattuina lakiin.

Yksi EU:n laajuinen uhka jää kuitenkin vielä ratkomatta. Kysyin jo keväällä kirjallisesti sisäministeri Mikkoselta kultaisten passien muodostamasta uhasta. Ongelmana on, että jotkin eteläiset EU-maat kauppaavat passejaan isoa rahapinkkaa vastaan esimerkiksi venäläissijoittajille. EU-tasolla on yritetty puuttua jo pitkään, mutta tulokset ovat toistaiseksi olleet laihoja, kuten oli ministerin kirjallinen vastauskin.

Passibisnes tuo rahaa myyjävaltion kassaan, mutta samalla sijoituksen tehneestä oligarkista tulee EU-maan kansalainen. Näitä kaupattuja kansalaisuus- ja oleskeluoikeusjärjestelyjä on hyödyntänyt ainakin 130 000 henkilöä. Vuosina 2011—2019 kyseenalaiset järjestelyt ovat tuoneet niitä harjoittaneille maille liki 22 miljardin euron tulot. Entä mitä sanoo lainsäädäntömme näistä tapauksista? Se sanoo, että lupaa kiinteistöhankintaan ei tarvita, jos kaksoiskansalaisen toinen kansalaisuus on EU-maan kansalaisuus.

Vain pari päivää ministeriltä saamani vastauksen jälkeen mediassa käsiteltiin sotkuista tapausta, johon liittyy venäläisten kiinteistökaupat Saarijärvellä noin 50 kilometrin päässä Tikkakoskelta. Puolustusministeriöstä kommentoitiin, että kultainen passi oli... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu — Eduskunnasta: Nyt on päällä!] — Ei näy mitään täällä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Jatkakaa puhetta.

No, puheaikakello näköjään nollaantui. — Vain pari päivää ministeriltä saamani vastauksen jälkeen mediassa käsiteltiin sotkuista tapausta, johon liittyy venäläisten kiinteistökaupat Saarijärvellä noin 50 kilometrin päässä Tikkakoskelta. Puolustusministeriöstä kommentoitiin, että kultainen passi oli ollut tässä ostajan avuksi.

Arvoisa puhemies! Puolustusministeriön lupaprosessi vältettiin myös Saimaan syväväylän varren saarikaupoissa pari vuotta sitten, venäläisoligarkilta kun sattui löytymään kultainen Kyproksen passi.

Kaksoiskansalaistenkin kauppoihin on mahdollista viime kädessä puuttua valtion etuosto-oikeuden kautta, mutta kynnys järeän toimen käyttämiselle on korkealla. Sitä ei voida pitää hyvänä, että rahalla EU-passin hankkineet venäläisoligarkit voivat kiertää puolustusministeriön lupaprosessin. Silloin ensimmäinen turvamekanismi ohitetaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2022 vp

Jos EU-tasolla tähän ei onnistuta vaikuttamaan, on ohjat otettava omiin käsiin. On selvitettävä, mitä kansallisia keinoja meillä on muuttaa nykytilaa. Toivon, että valiokuntakäsittelyssä tähän kiinnitetään huomiota. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Mattila.

14.29 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Jyväskylän Kangaslammella asuva venäläinen nuoripari hankki autiotilan Uuraisilta joulukuussa 2008. Työttömänä ollut pariskunta kertoi ostaneensa maatilan perheen loma-asunnoksi ja virkistyspaikaksi. Tila sijaitsee Ilmavoimien harjoitusalueen alapuolella. Alueella pidetään taisteluharjoituksia, jotka täytyy suojaussyistä suorittaa riittävän kaukana raja-alueelta. Pietarista kotoisin oleva liikemies hankki Pyhtäältä yrityksensä nimiin kymmenen hehtaarin kokoisen maa-alueen kylpylää, tuulitunnelia ja surffausallasta varten. Maa-alue sijoittuu Suomen puolustuksen kannalta tärkeän, Puolustusvoimien omistaman Haukkavuoren suurtehotutka-aseman välittömään läheisyyteen. Vastaavankaltaisia tapauksia löytyy ympäri Suomea. Herättää aiheellisia kysymyksiä, onko todella järkevää sijoittaa rahojaan lentomelualueelle tai ränsistyneisiin ja hylättyihin kaupparakennuksiin tienaamismielessä.

Arvoisa puhemies! Vaikka käsillä olevassa lakiesityksessä ei mainita itäisestä naapuritamme ja sen mahdollisista vihamielisistä tarkoituksista Suomen suhteen, on tämä lakiesitys suunnattu ennen kaikkea estämään kiinteistöomistuksen avulla tapahtuvaa hybridivaikuttamista. Vuosien varrella venäläiset ovat tehneet kauppvoja ilmavalvonta- ja lennonjohtojärjestelmien, tutka-aseman, räjähdettäinevarikon, ammusvälinevaraston ja salaisen ilmasotaharjoitusalueen naapurustossa. Venäläisomisteisia kiinteistöjä löytyy kaikkien sotilaslentokenttien kyljestä. Maata ja kiinteistöjä on hankittu venäläisomistukseen myös huoltovarmuuden kannalta merkittävien tietoliikennemastojen ja sähkönjakelun kantaverkon lähialueilta sekä tie- ja raideliikenteen solmukohdista. Tämän vuoden aikana venäläiset ovat tehneet enemmän kiinteistökauppoja kuin koko viime vuonna. Kun Venäjä hyökkäsi helmikuussa Ukrainaan, venäläisten kiinteistökaupoissa nähtiin pieni notkahdus, mutta sen jälkeen määrät ovat kiihtyneet. Puolustusministeriön tietojen mukaan tänä vuonna syyskuun loppuun mennessä on hyväksytty 239 uutta kiinteistökauppaa. Vuonna 2020 määrä oli 124 ja viime vuonna 217, joten trendi on nouseva. On tärkeää huomioida myös ne tapaukset, joissa kaupantekoon ei tarvita lupaa, esimerkiksi tapauksissa, joissa vanhemmat myyvät tai luovuttavat kiinteistön lapsilleen. Uusissa kaupoissa on huomionarvoista se, että nyt kiinteistöjä ostetaan entistä enemmän perhepiirin kesken.

Toimia kiinteistöjen kautta tehtävän hybridivaikuttamisen estämiseksi on tehty tämän syksyn aikana. Suomi käytännössä pysäytti venäläisten kiinteistökaupat syys—lokakuun vaihteessa rajan sulkemisella. Sen jälkeen ostetut kiinteistöt eivät enää tuo venäläisille oikeutta vierailla Suomessa omistamansa kiinteistön huollon ja korjausten vuoksi. Kiinteistön voi hankkia, mutta siellä ei pääse vierailemaan. Venäläiset olivat pilkkoneet kiinteistöomistustaan niin, että viisumin saannin helpottamiseksi niille saatiin useita omistajia.

On tärkeää, että valvontaa on tiukennettu. Kiinteistökauppojen määrä on ollut tarkassa syynissä vuodesta 2020 lähtien, jolloin kaikkien Euroopan unionin ulkopuolelta tulevien on pitänyt hakea kaupoille lupa puolustusministeriöstä. Uudistuksen on tarkoitus taata se, ettei kauppaan sisälly Suomen turvallisuuden kannalta turvallisuuspoliittisia riskejä. Valvonta ja seurantatyö sitovat kuitenkin työvoimaa, ja olisi toivottavaa, että ministeriössä ovat resurssit kohdillaan tärkeää työtä varten. Nyt kun ministeri on kuulolla, niin kysyn

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2022 vp

kin: ovatko resurssit riittävät? Kukaan ei voi sanoa varmaksi kaupanteon hetkellä, mitä myydyssä kiinteistössä tulevaisuudessa tapahtuu. Jos havaitaan, että kiinteistössä on jotakin sellaista toimintaa, mikä uhkasi maanpuolustustamme, kiinteistö on voitava pakkolunastaa.

Arvoisa puhemies! Kuluneen vuoden aikana olemme nähneet, mihin kaikkeen mahdolliseen ja mahdottomaan Venäjä pystyy. Vaikka naamiot on riisuttu ja kaikenlainen varautuminen on viisautta tässä maailmanajassa, on myös hyvä tiedostaa, ettei pelon lietsominen ole Suomen edun mukaista. Vihollisen tarkoituksperiin sopisi hyvin, että yhteiskuntarauhamme järkkyy ja tuntisimme turvallisuudentunteemme heikentyneen. Tämä lakiesitys pyrkii entisestään vahvistamaan Suomen varautumista valtiollisen toimijan taholta tulevaan vihamieliseen vaikuttamiseen ja antaa keinoja puuttua siihen. Voimme edelleen nukkua yömmе rauhassa, sillä meillä on ajantasaiset puolustusvoimat ja kansalla vahva maanpuolustustahto. Emme ole sinisilmäisiä, eikä meitä päästä noin vain yllättämään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Kaikkonen lyhyesti, kaksi minuuttia.

14.34 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Kiitoksia keskusteluista ja näkökulmista tähän asiaan. Tietysti puolustusministeriö tässä omassa lupakäytännössään noudattaa maassamme voimassa olevaa lainsäädäntöä, joka on peräisin viime hallituskaudelta, jolloin tämä voimassa oleva laki tehtiin. Siitä on nyt kokemuksia. Voi sanoa, että ei tullut kerralla täydellistä, ja sitä on arvioitu, ja näitten arvioitten pohjalta sitä nyt tiukennetaan. Jatkotyölle näyttää jäävän edelleenkin tilaa, ja tämä jatkotyö on laitettu jo tässä vaiheessa käyntiin.

Mutta jos valiokunta löytää sellaisia kohtia, mitä tässä kohtaa on edelleen luontevaa tarkastella valiokunnassa, niin itse suhtaudun ainakin siihen avarasti. Vaikkapa tuota kilometrirajaa — minkä taisi edustaja Heinonen ottaa esiin — voi ilman muuta tarkastella, mutta tiedän, että vastapuolena siinä on se, että jos sitä paljon laajentaa, niin siitä tulee omat haittapuolensa sitten suomalaiselle siviiliyhteiskunnalle. Tähän voitte syventyä tarkemmin tuossa asiantuntijakuulemisessa. Mutta tällä otetaan merkittävä askel eteenpäin, tiukennetaan, ja jatkotyö edelleen on aloitettu.

Mutta tietysti on aina niin — edustaja Mattilan kysymykseen — että jos lakeja tiukennetaan ja valvontaa edellytetään lisää, niin helposti se tarkoittaa sitten, että lisää resurssejakin tarvitaan ja niitäkin tullaan siten varmaan sitten jossain kohtaa kyselemään.

Se on kuitenkin todettava todella, että kun syyskuussa kiristettiin viisumikäytäntöjä, sillä on ollut suora ja nähtävästi merkittävä vaikutus tähän kiinteistökauppaan: ensimmäisten viikkojen kokemusten perusteella kiinteistökaupat ovat tulleet aivan oleellisella tavalla alas vanhasta. Tätä on, totta kai, hyvä seurata vielä, mutta selvä syy-yhteys näyttää ensimmäisten viikkojen kokemusten perusteella kyllä olevan.

Arvoisa puhemies! Jatketaan työtä tältä pohjalta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.36.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2022 vp

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.54.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

18.54 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Nyt lähetekeskustelussa oleva hallituksen esitys koskee EU- ja Eta-maiden ulkopuolisten kiinteistökauppoja ja niiden rajoittamista Suomessa. Asia on mitä tärkein tässä vallitsevassa maailmanpoliittisessa tilanteessa. Kuitenkin haluan tästä pöntöstä nyt — useampaan kertaan vuosien varrella jo tästä asiasta puhuneena — todeta, että kunpa meidän ei tarvitsisi tässä jälleen tämän aiheen parissa keskustella. Ja tämänkin päivän keskustelussa on jo ilmi käynyt, että me tulemme sitä myös tulevaisuudessa tekemään, sillä valitettavasti tämä lakiesitys, vaikka tämä hyvään suuntaan asiaa viekin, ei jää vielä kukaan aukottomaksi.

Pieni historian pläjäys: Syyskuussa 2007 toin kansalaisaktiivina kansalaisadressin eduskuntaan tästä aiheesta suurin toivein ja odotuksin, ja aika lailla petyin siihen, että se ei muutamia puheenvuoroja ja kirjallisia kysymyksiä, joidenkin kansanedustajien aloitetta, pidemmälle oikeastaan edennyt. Ja kun itse sitten nousin 2011 eduskuntaan, esitin eduskunnassa vuosien 2013 ja 14 vaiheilla yli sadan edustajan kanssa paluuta vuoteen 2000 asti voimassa olleeseen luvanvaraisuuslakiin. Ehkä joku muistaa, minkälaisen hässäkän se sai muun muassa tässä salissa käydyssä keskustelussa aikaiseksi.

No, muistamme myös sen, että viime kaudella vihdoinkin säädettiin ulkomaalaisten kiinteistökauppoja koskevasta lakikokonaisuudesta, joka astui voimaan vuoden 2020 alusta. Kun tästä lakikokonaisuudesta säädettiin, totesin silloinkin täällä, että tämä ei ole riittävä, että me tulemme tässä vielä tarvitsemaan lisätoimenpiteitä tulevina vuosina. Ja niinhän puolustusvaliokunta lakia säättäessään edellyttikin omassa mietinnössään, että uuden lain sääntelyn toimivuutta on kokonaisuutena syytä arvioida kahden vuoden kuluessa lakiehdotusten voimaantulosta. Ja siitä selvityksestä poikineisiin kehittämistarpeisiin täällä nyt tänään lähetekeskustelussa olevalla lakiesityksellä vastataan.

Haluan ehdottomasti kiittää hallitusta tämän esityksen tuomisesta eduskuntaan. Kuten sanoin, tämä on jälleen tärkeä ja oikeansuuntainen askel eteenpäin. Pidän erityisen tärkeänä erityisesti sitä, että luvan myöntämisen edellytykseen ehdotetaan lisättäväksi, ettei hankinta saisi uhata kansallista turvallisuutta, ja tämä tuo lain soveltamisen piiriin muitakin kohteita kuin nämä vaikeasti määriteltävät strategiset kohteet, minkä pohjalle tätä lakia on rakennettu.

Arvoisa puhemies! Nämä ehdotetut muutokset tässä laissa ovat hyviä, mutta kuten totesin, on selvää, että ne eivät yksin ole vielä kukaan riittäviä. Lainsäädännössämme on edelleen näidenkin muutosten jälkeen merkittäviä aukkoja, jotka muun muassa mahdollistavat sen, että Suomessa sijaitsevia alueita käytettäisiin meitä itseämme vastaan. Lisäksi on todettava, että vahingollisimmat kaupat on tehty tuon 20 vuoden aikana, vuosien 2000–2020 aikana, jolloin lainsäädäntöä ei ollut lainkaan ja jolloin myöskään kaupan valvontaa ei ollut. Esimerkiksi hiljattain esiin noussut Kankaanpään tapaus, jossa venäläisostajat ovat ostamassa entisen vanhainkotikiinteistön aivan läheltä varuskunta-aluetta, parin kilometrin säteeltä, tuo hyvin esiin sen, miten vaikeaa strateginen alue on määritellä. Täällä on hyvin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2022 vp

päivän aikana näitä kohteita listattu, ja itsekkin olen sitä vuosien aikana paljon harrastanut. Tuon nyt vain muutamia asiakohtia esiin. Meillä on esimerkiksi asuinkiinteistöjä rajavyöhykkeellä olemassa, meillä on kesämökkejä meidän kriittisten telemastojen äärellä, puhumattakaan näistä suurista majoituskohteista, kylätaloista ja sellaisista, jotka ovat kuitenkin strategisten väylien äärellä. Nämä vain muutamana esimerkkinä, joten näiden strategisten alueiden määrittelyn vaikeus vaikeuttaa myös tämän lain tarkoituksen täysimääräistä toteutumista. Eihän voi olla niin, että naapurimaamme käydessä hyökkäyssotaa annamme heidän ostaa rutkasti majoituskapasiteettia vain kilometrien päästä varuskunta-alueelta. Toki tämä Kankaanpään tapaus on sikäli vielä kesken, että kiinteistöhankinnalle ei toistaiseksi ole puolustusministeriön lupaa ja asiaa yhä selvitetään.

Nykyisen kaltaisella lainsäädännöllä ei kuitenkaan pystytä aukottomasti estämään tällaisten potentiaalisesti, esimerkiksi sotilaallisesti, tärkeiden kohteiden valumista vieraan vallan käsiin. Kuten myös pääministeri Marin vastikään pääministerin haastattelutunnilla totesi, emme voi olla liian varovaisia tässä asiassa eikä sinisilmäisyyteen ole varaa. Me olemme katsoneet tähän asti, että meillä on siihen varaa, mutta nyt aika on muuttunut. Pidän päivänselvänä, että etenkin vallitsevassa turvallisuustilanteessa on ensiarvoisen tärkeää, että nämä EU- ja Eta-alueiden ulkopuolisten kiinteistökaupat pysäytetään Suomessa kokonaan niin pian kuin mahdollista. Myös pääministeri Marin totesi aivan oikein, että tätä mahdollisuutta tulisi tarkastella, mikäli viranomaiset katsovat sen tarpeelliseksi.

No, me käytämme nyt aikaa selvityksiin. On hienoa ja hyvä kuulla, että puolustusministeri on valmis tarkastelemaan myös tätä täyskieltoa vaihtoehtona. Mutta nyt kysyn: Miksi me koko ajan paikkaamme vaillinaista lainsäädäntöä ja käytämme paljon aikaa selvityksiin? Miksi me yritämme keksiä pyörän uudelleen? Meillä oli vuosituhannen vaihteeseen saakka voimassa täysin toimiva lainsäädäntö, jonka mukaan kaikki ulkomaalaisten kiinteistökaupat olivat luvanvaraisia. Tällä pystyttiin torppaamaan kaupankäynti kokonaan. En näe mitään syytä, miksi tätä mukailevaa lainsäädäntöä ei voitaisi nykyäänkin ottaa käyttöön. Tämän pohjalta olen tehnyt lakialoitteen, ja se on parhaillaan eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan käsittelyssä. Toivon mukaan se sieltä joskus etenisi.

Sen haluan vielä sanoa, että aikaansa edellä oleminen on ehkä kunniakasta, mutta kunniakasta on ymmärtää myöhemminkin, että on ollut väärässä. [Puhemies koputtaa] Ihmistä ei voi syyttää hyvään uskomisesta. Valitettavasti ei seurattu, mitä naapurivaltion lainsäädännössä tapahtui.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

19.02 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt on käsittelyssä ulkomaalaisten kiinteistöjen hankintaa koskeva laki, ja väistämättä tulee mieleen venäläinen kiinteistönomistus. Suomessa on runsaasti venäläisomisteisia kiinteistöjä, ja kiinteistökauppoja on tehty alkaneen sodan jälkeenkin. Kiinteistön- ja maanomistuksia on myös kriittisillä alueilla, kuten muun muassa lentokenttien ja satama-alueiden lähellä. Vuosien varrella venäläisten kiinteistönomistus on vain lisääntynyt. Kiinteistönomistukseen vedoten Venäjältä on päässyt sodan alkamisen jälkeenkin tulemaan rajan yli Suomeen, ja samalla kiinteistöllä saattaa olla jopa monia venäläisiä omistajia. Sodan kestäessä ja ulottaessa vaikutuksensa pitkälle tulevaisuuteen on venäläiseen kiinteistönomistukseen puututtava.

Venäjä on kansallistanut Venäjällä sijaitsevaa ulkomaista omaisuutta itselleen. Suomekin voisi ihan hyvin säätää tiukemmaksi niin sanottuja pakkolunastuskeinoja ja vastaavia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2022 vp

maamme eduksi. Suomen tulisivatkin käyttää näitä pakkokeinoja mahdollisesti joissakin tilanteissa siirtäessään venäläisten kiinteistönomistuksia Suomen valtiolle. Tästä olen tosiaan tehnyt toimenpideohjeen, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin edistääkseen Suomessa sijaitsevien venäläisomistuksissa olevien kiinteistöjen mahdollista omistuksen siirtämistä suoraan Suomen valtiolle. Nyt ministeri kyllä ehti lähteä pois ja hän ei ole enää paikalla tässä vaiheessa, mutta olisin halunnut kysyä: miten on edennyt tämä asia, mahdollinen pakkolunastuspykälä, ja onko tämmöistä suunnitteilla venäläiseen maanomistukseen täällä Suomenmaassa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Könttä poissa, edustaja al-Tae poissa, edustaja Savola poissa. — Edustaja Kaleva, olkaa hyvä.

19.04 Atte Kaleva kok: Arvoisa puhemies! Venäjä on listannut Suomen itselleen vihamieliseksi maaksi. Venäjä ilmoittaa käyvänsä sotaa länttä vastaan. Putinin hallinto siis sanoo käyvänsä sotaa myös Suomea vastaan.

Samaan aikaan venäläiset ostavat Suomessa kiinteistöjä ja asunto-osakkeita. Osa kaupoista selittyy ymmärrettävällä halulla päästä Suomeen. Venäjältä on joidenkin arvioiden mukaan lähtenyt jo noin neljä miljoonaa kansalaista, ja monet heistä etsivät nyt uutta kotia. Joukossa on kuitenkin kiinteistökauppoja, joiden todelliset syyt herättävät kysymyksiä. On hankittu suurille joukoille sopivia tiloja, kiinteistöjä strategisesti tärkeiden kohteiden läheisyydestä tai yksinkertaisesti tehty kauppoja, jotka rationaalisesti tarkasteltuina ovat järjenvastaisia. Tiedämme, että venäläiset toimijat ovat tehneet myös sellaisia kiinteistökauppoja, joiden taustalla on pyrkimys luoda edellytyksiä tiedustelu- tai sabotaasitoiminnalle Suomessa. Jotkut kaupat vaikuttavat siltä, että niiden kohteina on lähestulkoon kasarmikäyttöön sopivia rakennuksia.

EU- ja Eta-alueen ulkopuolisten tekemät kiinteistökaupat ovat Suomessa luvanvaraisia. Tähän mennessä luvat kauppoihin on pääsääntöisesti myönnetty ja ilmeisesti vain yhdessä tapauksessa aiottu kauppa on estetty. Ongelmana on, että luvanvaraisuus koskee vain kiinteistöjä, ei esimerkiksi asunto-osakkeita tai muuta omaisuutta. Kiinteistökaupat ovat ilmeisesti vähentyneet viisumirajoitusten kiristämisen myötä. Kiinteistön omistaminen ei enää tarkoita automaattisesti lupaa tulla Suomeen.

Suomeen vihamielisesti suhtautuvan maan kansalaisten omistukset Suomessa eivät ole ongelmattomia. Jo sen, että Venäjä sanoo käyvänsä sotaa Suomea vastaan, pitäisi olla syy kauppojen nykyistä tiukempaan rajoittamiseen ja joissakin tapauksissa myös aiempien omistusten uudelleentarkasteluun. Jostain syystä hallitus ei kuitenkaan ole asiaan herännyt. Puolustusministeriö on vasta aloittamassa selvitystä siitä, voidaanko venäläisten kiinteistökauppoja lainsäädännöllisesti entistä tiukemmin rajoittaa. Käynnissä on myös tutkimushanke vuokra-asuntoihin liittyen, ja sen on tarkoitus valmistua helmikuussa. Arvoisa hallitus, näyttää erittäin vahvasti siltä, että te aiotte siirtää tämänkin asian seuraavalle hallitukselle.

Arvoisa puhemies! Venäläisten tekemien kauppojen valvonta ei tietenkään ole mikään taikaluoti, joka ratkaisee kaikki turvallisuuspulmamme. Se on kuitenkin tarpeellinen työkalu viranomaistemme työkalupakissa. Pelkkä omistusten valvonta ei tietenkään estä pahantekijöitä punomasta juoniaan. Hereillä on oltava myös muilta osin. On myös mahdollista — ja tästä on jonkin verran näyttöäkin — että säännöksiä kierretään käyttämällä erilaisia yhtiöjärjestelyjä tai bulvaaneja. Siksi omistusten lisäksi on oltava kiinnostusta ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2022 vp

puuttumismahdollisuuksia myös tosiasiallista toimintaa vastaan. Niitä suoraan sanottuna epäisänmaallisia suomalaisia, jotka toimivat lainvastaisten omistusjärjestelyjen bulvaaneina, on voitava syyttää rikoksesta. Ellei nykyinen lainsäädäntö siihen taivu, pitää lainsäädäntöä tältä osin kehittää. Onko hallitus valmis puuttumaan vihamielisen maan bulvaanien toimintaan?

Nykyinen laki ulkomaalaisten kiinteistökauppojen luvanvaraisuudesta on yksiselitteisesti hampaaton. Se ei anna puolustusministeriölle riittäviä tiedonsaantioikeuksia eikä keinoja puuttua epäilyttäviin kiinteistökauppoihin. Siksi on erittäin kannatettavaa, että lakiesitys pyrkii korjaamaan näitä puutteita.

Arvoisa puhemies! Nyt esitettävät toimet ovat oikeansuuntaisia mutta eivät riittäviä. Meidän on kehitettävä lainsäädäntöämme niin, että kauppoihin voidaan kattavasti puuttua ja tarvittaessa ne voidaan keskeyttää kokonaan. Ministeriön on nyt pikaisesti selvitettävä, voidaanko rajoituksia laajentaa kiinteistöjen lisäksi osakkeisiin ja vuokrasopimuksiin. On selvitettävä, miten kaupat voidaan tarpeen tullen määräajaksi kieltää kokonaan. On selvitettävä, miten bulvaanien käyttöä voidaan tehokkaasti estää ja epäselvään rahoitukseen puuttua.

Erikseen on tarpeen arvioida, voidaanko muita tiukempia rajoituksia asettaa Suomelle vihamielisen maan kansalaisille. Venäjä sanoo olevansa sodassa länttä, siis myös meitä, vastaan, mutta meillä ei tiettävästi ole listausta vihamielisistä valtioista, emmekä me ole ilmaisseet vastavuoroisesti samankaltaisia kantoja Venäjän suuntaan. Joka tapauksessa meidän on löydettävä keinot huolehtia siitä, etteivät Venäjä, sen kansalaiset tai bulvaanit pääse toimimaan Suomessa tavalla, joka vaarantaa kansallista turvallisuuttamme. Tällä asialla on nyt oikeasti kiire.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vikman poissa, edustaja Antikainen poissa. — Edustaja Holopainen Mari, olkaa hyvä.

19.08 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tällaisina epävarmoina aikoina on herätty useisiin geopoliittisiin riskeihin muun muassa kriittisen infrastruktuurin osalta, ja tähän ei koske pelkästään kiinteistöjä tai maanomistusta vaan myöskin esimerkiksi tiedonvälitystä, joten varmasti semmoinen kattava kokonaistarkastelu olisi tarpeen, jotta voidaan sitten toimia tarvittaessa myös silloin, kun ei ole käytössä valmiuslakia tai tilanne ei ole niin sanotusti päällä, vaan pyritään varautumaan jo ennakoon.

Haluaisin tuoda tässä esiin näkökulman, joka on myös herännyt. Puhumme erityisesti kiinteistöistä. On tuotu esiin erilaisia ehkä epäilyttäviä matkailukohteita tai sellaisiksi väitettyjä, mutta tällä hetkellä tilanne on se, että laajojen maan varausten osalta meillä ei ole keinoja puuttua millään tavalla asiaan. Kyse ei tietenkään ole vain yhdestä valtiosta, vaan myöskin laajemmin geopoliittisista riskeistä ja esimerkiksi Kiinan toiminnasta.

Kun puhumme strategisesta autonomiasta, niin itse asiassa kriittisten mineraalien osalta meidän lainsäädäntömme on kovin heikko, ja nyt tähänkin on herätty. Sota on alkanut kiihtyä Ukrainassa täydellä voimalla Venäjän toimesta, mutta kun asiaa on valmisteltu tai valmistelu on alkanut, niin vielä kaikki nämä riskit eivät ole olleet tiedossa — vähän sama asia, kun edustaja Kymäläinen täällä vetosi ja toi esiin, että silloin kun hän on edistänyt tätä asiaa myös kansalaistoimijana, niin silloin täällä eduskunnassa ei ole vielä oltu hereillä. Tämä käsittelyssä oleva lainsäädäntö ei ole vielä kukaan varmasti riittävä, mutta tällä hetkellä voidaan puhua siitä, että meillä on ikään kuin sama tilanne maan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2022 vp

varausten osalta. Elikkä Suomesta voi varata ihan minkä tahansa alueen malminetsintään käytännössä mikä tahansa yhtiö, ja näin ollen yksinoikeus mineraaleihin voi päättyä myös EU:n ulkopuolella toimiville yhtiöille. Näin esimerkiksi Kiina voisi toimia Suomessa tytäryhtiön kautta. Malminetsintälupa ja kaivoslupa voidaan siirtää eteenpäin, ja siirto ei edellytä, että siinä huomioidaan turvallisuuskohdat huomioon ottavia lakeja. Tämä on nyt semmoinen asia, joka kannattaisi laittaa kuntoon.

Kaivoslaki on eduskunnan käsittelyssä, ja on aivan ilmiselvää, että meillä pitäisi olla yleiseen etuun nojaava keino lainsäädännön tasolla myöskin olla myöntämättä lupia silloin, kun se ei ole fiksua. Ei ole kyse pelkästään puolustuksesta, vaan kyse on myös tässä tapauksessa siitä, mikä on huoltovarmuus, ja sekin on toki osa kansallista turvallisuuttakin mutta toki myös talouspolitiikkaa. Tällä hetkellä on havahduttu laajastikin asiantuntijatahoilla siihen, että tämä nykyinen laki ei tähän geopolitiittiseen tilanteeseen sovi, mutta koska laki on jo käsittelyssä, niin pienilläkin muutoksilla voidaan varmasti saada tämän asian osalta parannuksia aikaan, kunhan vain sitten annetaan lain nojalla myös mahdollisuus puuttua tähän kysymykseen.

Tosiaankin tämä on talousvaliokunnassa ja muissakin valiokunnissa parhaillaan käsitellyssä, ja toivon, että tähän puututaan. Kaksi eduskuntaa on itse asiassa ottanut jo kantaa siihen, että asia pitää saada kuntoon ennen kuin CETA tulee voimaan, jolloin ei tulisi näitä investointisuoja-oikeudenkäyntejä. Nyt asia on vielä hieman akuutimpi, vaikka näidenkään lausumien pohjalta ei ole mitään saatu aikaiseksi, valitettavasti, ministeriössä, mutta nyt pitäisi viimeistään havahtua siihen, jos me emme halua, että meillä on lainsäädäntöä, jossa kuka tahansa, mikä tahansa yhtiö tai mikä tahansa valtio, voi erilaisten yritysjärjestelyjen kautta varata itselleen yksinoikeuden suomalaisiin kriittisiin mineraaleihin, joista pääministeri Sanna Marinkin on oikein ollut ykkösasiana huolissaan haastattelussa, että nyt tämä strateginen autonomia pitää saada kuntoon. Ja jos meidän asiantuntijat ovat sitä mieltä, että tämä on todella huolestuttava tilanne, niin nyt olisi varmasti sitten erittäin hyvä aika hoitaa tämä kuntoon myös niin, että tässä turvallisuuspoliittisessa ja huoltovarmuuskysymyksessä ja taloudellisessa kysymyksessä huomioidaan myöskin kansalliset intressit ja pystytään tarvittaessa puuttumaan tähän asiaan. [Atte Kaleva: Hyvä puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

19.14 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Käsittelemme tänään äärimmäisen tärkeää, ajankohtaista ja odotettua lakiesitystä. Kiitokset puolustusministerille sen esittelystä ja pikaisesta valmistelusta. Täällä on käyty tänään erittäin hyvää ja rakentavaa keskustelua, ja olemme kyllä yhdessä senkin todenneet, että esitys on siinä mielessä hyvä, että se antaa entistä paremmat edellytykset meille varmistaa, että huoltovarmuuden ja kansallisen turvallisuutemme kannalta tärkeät kiinteistöt eivät päädy tahoille, jotka voisivat mahdollisesti käyttää niitä yhteiskuntamme ydintoimintojen ja puolustuksemme heikentämiseksi tai lamaannuttamiseksi.

Puolustusministeriö asetti 2.5.2022 työryhmän selvittämään ulkomaalaisten kiinteistönomistuksen valvontaa koskevan lainsäädännön kehittämistarpeita ja valmistelevaan ehdotuksen sääntelyn uudistamiseksi. Selvitystyö valmistui 23. päivä kesäkuuta kuluvaa vuotta.

Tällaisena aikana meidän pitää olla hyvin tarkkoja siitä, kenen käsiin maanpuolustuksemme kannalta kriittiset kohteet ja niiden lähistöllä sijaitsevat kiinteistöt päätyvät. Sini-silmäisyyteen ei ole varaa, kun naapurimaamme käy hyökkäyssotaa Ukrainaa vastaan. Vii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2022 vp

meisimpänä esimerkkinä tänäänkin usein mainittu Kankaanpään vanhainkodin myyntiyritys venäläisille on herättänyt aiheellisesti huolta, ja asia tulee viranomaisten toimesta perinpohjaisesti selvittää. Sitä käsitelläänkin tällä hetkellä puolustusministeriössä, aivan kuten kuuluu.

Suomen kansallisen turvallisuuden kannalta kriittisillä alueilla tapahtuvien kiinteistökauppojen yhteydessä tulee aina kysyä ja selvittää, miksi kiinteistöä ollaan ostamassa ja mihin tarkoitukseen kiinteistöä tulisi käyttää. Asiasta tulee olla täysi varmuus. Lähtökohtana tulee olla, ettei yhteiskunnan huoltovarmuuden tai kansallisen turvallisuuden kannalta kriittistä infraa ylipäätään myydä, vaan sen tulee olla valtion omistuksessa, ja jos näin ei ole, sitten varmistetaan asia muulla tavoin.

Arvoisa puhemies! Tällaisena äärimmäisen epävakaina ja epävarmana aikana Suomeen voi kohdistua, ja on jopa odotettua, että kohdistuu, erityyppisiä vaikuttamisyrittäjiä, ja Suomen lainsäädännön on annettava viranomaisille riittävät keinot varmistaa, että ne kaikki tulevat torjutuiksi. Tiedustelulainsäädäntöämme on uudistettu kiitettävällä tavalla ja etupainotteisesti, mutta nimenomaan kiinteistöjen ulkomaalaisostojen suhteen olemme edenneet hitaasti. On aivan aiheellista pohtia, onko asian äärellä oltu riittävän hereillä menneinä vuosina jo ennen Venäjän julman hyökkäyssodan alkamista. Luvanvaraisuuden poisto 20 vuotta sitten näyttäytyi jo vuoden 2014 tapahtumien valossa harkitsemattomana.

Kiinteistön hankinta ei saa uhata kansallista turvallisuutta missään olosuhteissa. Puolustusvaliokunta edellytti jo vuonna 2020, että EU:n ulkopuolelta ja Eta-maista tehtäviin kiinteistökauppoihin kiinnitetään erityistä huomiota ja tuolloin kiristetyn lainsäädännön toimuutta seurataan.

Arvoisa puhemies! Siksi onkin tärkeää, että tässä hallituksen lakiehdotuksessa kiinteistöhankintojen luvanvaraisuutta koskevan lain soveltamisalaa laajennetaan kattamaan kansallinen turvallisuus, jolloin valtiolla olisi aina etuosto-oikeus kiinteistöihin, jos se on tarpeen kansallisen turvallisuuden takaamiseksi. Puolustusministeriön tiedonsaantioikeuden laajentaminen on myös tärkeää, ja lain myötä puolustusministeriö saa oikeuden selvittää kiinteistön ostajalta hankinnan rahoituksen ja sen alkuperän. Lisäksi lailla parannetaan tiedonvaihtoa eri viranomaisten kesken ja laajennetaan etuostovyöhykettä.

Lausuntokierroksella esityksen tavoitteita pidettiin kannatettavina ja perusteltuina. Lupalakiin ehdotettuja muutoksia siis kannatettiin, ja erityisesti muutosten vaikutusta lain soveltamisalaan pidettiin sitä selkeyttävänä.

Tämä lakimuutos ei kuitenkaan ole aukoton, kuten tässä salissa on tänään keskustelussa useaan otteeseen jo todettu. Kun otetaan huomioon se maailman tila, jossa me tänä päivänä elämme, on äärettömän tärkeää, että näihin epäkohtiin ja aukkoihin tullaan vielä puuttumaan. Olen ymmärtänyt, että puolustusministeriö on todennut valmiuden tähän olevan olemassa.

Esitys ja sen sisältämät muutokset on valmisteltu nyt käytössä olevan ajan puitteissa, ja pidän äärimmäisen tärkeänä, että nämä muutokset saadaan voimaan ja sovellettavaksi mahdollisimman pian.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kimmo Kiljunen pois. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

19.19 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Poliisina ollessani olen käynyt lukuisia kertoja monina vuosina eräällä harjoitusalueella työhön liittyvissä harjoituksissa, ampumahar-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2022 vp

joituksissa ja taktiikkaharjoituksissa, ja joka kerta kun ollaan menty sinne alueelle, niin ollaan ajettu vanhan rintamamiestalon ohi, ja kaikkien tiedossa on ollut, että se on venäläisomistuksessa. Ja se on ollut aina hieman semmoinen huvituksenkin aihe ja tietyllä tavalla myöskin hämmennyksen aihe, että miten voi tuo talo olla tämmöisellä alueella näin lähellä, tämmöisten toimintojen äärellä. Mutta se ei ole ainut asia, mitä siellä tapahtuu alueella, vaan tämä alue sattuu olemaan Kuopiossa Rissalan lentokentällä, ja tämä Rissalan kenttähän tulee olemaan vielä tässä tulevaisuudessa se toinen tukikohta F-35-hävittäjille — erittäin tärkeä, strategisesti tärkeä kohde.

Ja kun ajatellaan nyt, mitenkä tärkeä paikka se on, minkälaisia toimintoja siellä on: Siellä nytkin toimivat Hornet-hävittäjät, siellä on varuskuntaa, siellä on alueita, missä poliisi harjoittelee hyvinkin vaativia harjoituksia, ja sitten kaiken keskellä on venäläisomistuksessa oleva torppa. Aivan käsittämätön tilanne ollut aina, ja tämä on erittäin hyvä esimerkki siitä, miten meillä on ollut tässä asiassa erittäin isoja, vakaviakin, aukkoja. Ja senkin takia tervehdin kyllä todellakin ilolla tätä lakiuudistusta ja muutosta, että tämmöinen tulee vihdoin — siis todellakin vihdoin. On harmi, että tämmöisiä muutoksia tapahtuu vasta sitten, kun on pakko.

Näin turvallisuusalan ammattilaisena ajattelen aina etupainotteisesti asioita, ja pitää olla proaktiivinen ja pitää nähdä, mitkä ovat riskin paikkoja — mitkä ovat ne, mistä tulee ongelmia. Ja kyllähän se vain on niin, että joka kerta kun sen talon ohi ollaan ajettu, niin ollaan aina tiedetty, että tuosta talosta tulee vielä ongelmia ja tuo ei ole normaalia.

Mutta tällä tavalla me nyt korjataan vähän takaperoisesti ja juostaan näitten asioiden perässä. Mehän puhutaan täällä kokonaisturvallisuudesta, ja me puhumme siitä, mitenkä Suomessa asiat ovat oikein esimerkillisellä tasolla turvallisuuden ja varautumisen suhteen, mutta näyttää siltä, että aina, kun on tämmöinen vähän isompi kriisi, niin se vaan tahtoo sieltä paljastaa meidän turvallisuudessa ja varautumisessa aikamoisia ammottavia aukkoja — niin kuin kävi esimerkiksi koronassa: Pienen pieni virus löysi meidän varautumisesta ammottavia aukkoja huoltovarmuudesta, ongelmia, ja samalla tavalla myöskin Venäjän sota, Ukrainan kriisi, sieltä tuntuu niitä paljastavan.

Nyt se, mitä meidän on viimeistään tehtävä tässä vaiheessa, on ottaa oppia tästä. Maailman turvallisuustilanne on muuttunut pysyvästi, ja se on niin iso muutos, että se muuttaa myös maailmanjärjestystä, ja meidän ajattelu turvallisuuden suhteen [Puhemies koputtaa] pitää kanssa olla muuttunut tässä kohtaa. Jos me nyt ei sitä oppia oteta, jos me ei koko päätöksentekomekanismia [Puhemies: Kiitos!] nyt laiteta turvallisuuden kautta menemään, niin siinä menetetään suuri mahdollisuus. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

19.23 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Täällä on pidetty tästä lukuisia hyviä puheita, joiden huolena on venäläisten kiinteistöomistus Suomessa. Tähän on tullut voimaan jo aikaisemmin pieni lakikokonaisuus, jossa on pyritty estämään näitä venäläisten kiinteistökauppoja, lähinnä Puolustusvoimien hallinnoimien alueiden läheisyydestä. Tässä on kuitenkin edelleen riskejä vielä olemassa, ja meillä on sinisilmäisyydestä johtuen lukuisia tämmöisiä kauppoja tehty viime vuosikymmeninä.

Edustaja Kymäläiselle kiitos. Olen ymmärtänyt, että te olette ollut aktiivinen tämän suuntaisen lain eteenpäinviemisessä. Se on hyvä, että olette tässä kunnostautunut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2022 vp

Hyvin usein näiden uhkaavien paikkojen lähellä, joista venäläiset ovat näitä hankkineet, on Puolustusvoimien maa-alueita, sähköverkkoja, telemastoja, tiettyjä vesireittejä, saaria, kriittistä infrastruktuuria. Ja yksi semmoinen riskin paikka vielä, mitä on, ovat kaivokset ja valtaukset, jotka voivat eri omistusjärjestelyiden tai yrityskauppojen kautta päätyä venäläisomistukseen. Olen kuullut jostakin vesistön rannassa olevasta kaivosalueesta, jota on joskus havitellut muistaakseni tanskalainen yhtiö, jonka omistus oli Kazakstanissa, ja tämä minun mielestäni viittaa ihan suoraan siihen, että venäläiset ovat olleet asialla.

Eilen kun ajoin tänne eduskuntaan, niin kävin tuolla Kankaanpäässä, siellä Lohikon vanhainkodin pihassa, katsomassa, ja täytyy kyllä ihmetellä, miten nykypäivänä tällainen on mahdollista, että venäläiset ovat ostamassa tällaisia isohkoa majoitukseen kelpaavaa aluetta, joka on Niinisalon varuskunnasta, olisiko, jonkun 7—8 kilometrin päässä.

Minun mielestäni nyt, kun maailma on tässä tilanteessa, pitäisi kaikki kiinteistö- ja osakekaupat venäläisten kanssa lopettaa määräajaksi ja myös kaikki kansallista turvallisuutta vaarantavat venäläisomisteiset kiinteistöt tulisi [Puhemies koputtaa] pakkolunastaa valtiolle takaisin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Kaleva, olkaa hyvä.

19.26 Atte Kaleva kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä salissa on pidetty aivan erinomaisia puheenvuoroja tänään venäläisten kiinteistökauppoihin liittyen, ja mikä on vielä huomiolle pantavaa, niitä on pidetty aivan laidasta toiseen. Eli tässä salissa näyttää vallitsevan hyvin selkeä yksimielisyys siitä, että tällaiset kiinteistökaupat ovat turvallisuushuhta Suomelle — niitä pitää rajoittaa.

Silloin kun minä palvelin jalkaväen upseerina Porin prikaatissa, niin jo silloin oli enemmänkin sääntö kuin poikkeus, että kun meillä oli isompia harjoituksia muun muassa Niinisalon harjoitusalueella, Pohjankankaalla ja Hämeenkanalla, niin siellä ajeli aina, yleensä vuokra-autolla, nuorehkoja, lyhythiuksisia miehiä, joilla oli mukanaan erilaisia antennia, radioita, lennätettiin droneja, tehtiin tällaista. No, yleensä niistä selvittiin sillä, että ajettiin Pasilla tämän auton viereen, pysähdettiin siihen ja katsottiin sieltä luukusta alas. Viisikin minuuttia kun siinä katseli, niin yleensä ne lähtivät sitten ajamaan siitä pois. Mutta tämä tapahtui siis jo ennen vuotta 2014. Eli kuten edustaja Kymäläinen täällä hyvin sanoi, niin tämä ei ole mikään uusi asia. Kyllä tämä on tiedossa ollut jo pitkän aikaa, mutta sitä ei ole haluttu nähdä. No hyvä, että se nyt nähdään. Ja kiitoksia edustaja Kymäläiselle siitä työstä, mitä te olette tehnyt jo pitkän aikaa. Nyt siihen on herätty, silmät ovat auenneet. Mutta tämä lainsäädäntö, jota nyt viedään eteenpäin — hyvä, että sitä viedään, siitä kiitokset ministeri Kaikkoselle — ei sinänsä vielä riitä. Me tarvitaan kokonaan uusi laki, jossa ne epäkohdat, joita tässä on havaittu, korjataan. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin puolustusvaliokuntaan.